

Memòria del Dr. Ramon Roca-Puig

Extractes del Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya, núm. 75 (març 2002)

El Dr. Roca neix a Algerri, un poble de la Noguera, dins una família molt cristiana i molt nombrosa, l'any 1906. Foren tretze germans. L'infant Ramon Roca Puig queda orfe de mare a l'edat de tres anys.

Després de la mort de l'esposa, el Sr. Pere Roca demana el trasllat a la vila d'Arenys de Mar, on passarà a viure amb els seus nou fills el 1910. El Dr. Ramon Roca i els seus germans van créixer a Arenys. Allí ell passà la seva infantesa, la seva adolescència i la seva joventut. Des de petit, el seu pare l'inicià en el coneixement de la llengua llatina. Aquesta dedicació paterna li va transmetre el gust per l'estudi en general i, en particular, per les llengües clàssiques, per les quals demostrà una excepcional aptitud.

Influit per dos clergues i humanistes catalans: Carles Cardó i Josep M. Llovera, Mn. Ramon Roca-Puig intensificà la seva dedicació als estudis com a llatí i grec. Va ser amic del P. Miquel d'Esplugues, del Dr. Lluís Carreras i de Carles Riba i en va captar positivament la seva benèfica influència. Ja abans, essent encara estudiant, el P. Miquel d'Esplugues li demanà de col·laborar en la Fundació Bíblica Catalana.

Ensenya llengües clàssiques a l'Institut Balmes de Barcelona i després esdevé catedràtic de grec al Seminari Conciliar de la Diòcesi i més tard, del 1960 al 1964 fou també catedràtic de grec a la Universitat de Barcelona.

El mateix any d'acabar la carrera, 1928, Mn. Ramon Roca obtingué el doctorat en teologia a la Universitat Pontifícia de Tarragona. La seva vida sacerdotal comença ja amb un nivell intel·lectual superior. Si tenim en compte les seves relacions amb els dèrgues de més cultura a Catalunya abans de la guerra del 1936, l'encàrrec que va rebre, essent encara estudiant, de traduir per la Fundació Bíblica Catalana els llibres de *l'Edesiàstic*, de *Jeremies* i de la *Saviesa* podem entreveure que al costat de la seva activitat pastoral, el Dr. Roca cultivava seriosament l'interès pels textos bíblics i pels documents antics.

Recordava sempre, i la repetia, una frase del seu pare: «no t'ocupis ni estudiis

res que d'altres ja hagin fet.» El Dr. Roca portava molt endintre la intenció de iniciar un treball del tot original en el nostre país. L'ocasió de realitzar aquesta aspiració se li presentà durant els estudis cursats a la Universitat Catòlica de Milà. Ja l'any 1939 s'hi va doctorar en filologia clàssica i s'especialitzà en papirologia sota la direcció del gran mestre Aristide Calderini. Posteriorment seguí els estudis de crítica textual amb el prof. Alberto Vaccari del Pontifici Institut Bíblic de Roma. Més endavant encara va perfeccionar la seva especialització a la Universitat Catòlica de Lovaina, on va poder fruir dels consells i de l'amistat de Lucien Cerfaux i de L. Th Lafort.

Per això, en retornar a Catalunya va continuar la seva vida sacerdotal sota el signe de l'ensenyament i de la recerca. Com a catedràtic de grec, va publicar una gramàtica i una antologia de textos, de la qual es feren diverses edicions. L'any 1958 es va doctorar en Filosofia i Lletres a la Universitat de Salamanca. La seva tesi ja fou un estudi crític de papirs inèdits de la seva pròpia col·lecció.

De fet, va ser durant els anys 1950-1960 que, entre les seves activitats i treballs, va realitzar molts viatges al Pròxim Orient, en concret a Palestina i a l'Egipte, on va adquirir la seva important col·lecció papirologica. L'any 1952, en efecte, va voler crear la «Fundació Sant Lluç Evangelista» per a promoure la recerca de documents antics, en concret, dels papirs. Ell mateix, personalment, feia les adquisicions i, en relativament poc temps, va aplegar un fons de textos extraordinàriament ric en qualitat i quantitat. Ell els va anomenar «Papyri Barcinonenses». Va anar completant la seva col·lecció i va iniciar l'estudi meticulós dels papirs segons la metodologia pròpia de la ciència papirologica.

Davant l'abundància de material ha anat publicant successivament durant més de 30 anys diferents textos. Entre els més importants, un fragment de l'evangeli segons Mateu, del segle II dC, el «Psalmus Responsorius», del segle IV dC, un fragment de «la Ilíada» d'Homer, segle III aC i l'«Anàfora de Barcelona», del segle IV dC. Per això molts textos d'aquest fons papirologica resten encara inèdits tot esperant que, en el futur, algun especialista n'afronti l'estudi i que, un després de l'altre, es puguin anar publicant. Resulta necessària, però, una fase preliminar bastant llarga-ja començada-, que consisteix a posar ordre a l'arxiu

del Dr. Roca, a catalogar els seus llibres i les separates especialitzades que conté el seu llegat i que toquen temes papirologics. Després, caldrà fer un inventari de totes les peces que hi ha, numerar-les, continuant la numeració iniciada pel Dr. Roca, col·locar-les degudament i finalment fotografiar cada papir per poder posar els microfilms a disposició dels estudiosos. El treball previ és llarg, però el llegat Roca-Puig, els mèrits de la seva persona i de la seva gran obra reclamen tota l'atenció de part del Monestir de Montserrat, que n'és el responsable.

La universitat de Princeton, als Estats Units, el va cridar com a professor invitat per l'Institut for Advanced Study l'any 1965. El Dr. Roca hi va anar i va poder donar classes en aquest Institut. Li van oferir totes les facilitats per als seus estudis i li van assegurar la vida, a condició que portés tota la seva col·lecció de papirs als Estats Units d'Amèrica. El Dr. Roca ho va refusar perquè preferí Catalunya, a qualsevol altra pàtria. La seva convicció era tal, sobre aquest punt, que fora d'algunes publicacions extraordinàries, tota la seva gran obra, que relligada ocupa 10 volums, és escrita en català. Estava convençut que els especialistes en papirologia, de qualsevol país, fossin de la llengua que fossin, podien entendre el català tal com ell l'escrivia en els seus estudis. La terminologia papirologica constitueix, en efecte, fins a un cert punt, un llenguatge especial que es pot expressar tan bé en català com en anglès. Deia: «El qui s'interessa pel tema, em llegirà». Una frase que no poden dir pas tots els estudiosos. De fet, el que ell afirmava s'ha realitzat. Els papiròlegs famosos d'arreu del món coneixen el Dr. Roca-Puig i la correspondència científica en totes les llengües que es conserva en el seu arxiu és enorme.

Els mèrits de la seva persona i el seu treball papirologic li han estat reconeguts pel Govern català: Creu de Sant Jordi 1989; Medalla d'or de la Generalitat de Catalunya 1993. El seu poble natal el declarava, el 1988, fill predilecte d'Algerri i fou també declarat fill adoptiu d'Arenys de Mar, el 1989.

Segons la seva voluntat, el Dr. Roca ha estat sepultat a Arenys de Mar. Una làpida simple diu en grec: «En la pau de Crist».